

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Meranie sociálneho vplyvu“
(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2014/C 170/03)

Spravodajkyňa: **Ariane RODERT**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 19. septembra 2013 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Meranie sociálneho vplyvu“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 13. novembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 494. plenárnom zasadnutí 10. a 11. decembra 2013 (schôdza z 10. decembra 2013) prijal 146 hlasmi za, pričom 5 členovia hlasovali proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta diskusiu o meraní sociálneho vplyvu sociálnych podnikov, zdôrazňuje však, že je dôležité venovať tejto zložitej téme viac času. Prvým krokom Komisie by malo byť iniciovanie zberu údajov na účely porovnávacej analýzy merania sociálneho vplyvu v členských štátoch, ale aj hlbšie skúmanie tejto problematiky v súvislosti so sociálnym rozmerom Európy.

1.2 EHSV sa domnieva, že nevhodný alebo unáhlený prístup by mohol mariť cieľ inštitúcií EÚ, ktorým je podporovať rozvoj a rast odvetvia sociálnych podnikov. Keďže je toto odvetvie v mnohých členských štátoch málo známe, EHSV vyzýva Komisiu, aby sa prednostne zamerala na zlepšovanie informovanosti a úplnú realizáciu programu Iniciatívy pre sociálne podnikanie.

1.3 Prostredníctvom merania sociálneho vplyvu sa majú merať sociálne dôsledky a sociálny vplyv určitých činností sociálnych podnikov, a nie samotné podniky, aj keď samotné štruktúry podnikov sociálneho hospodárstva prispievajú k tvorbe sociálnych hodnôt. Je to neustále sa vyvíjajúci proces a neoddeliteľná súčasť činnosti podniku, ako aj dôležitý strategický nástroj plánovania.

1.4 Je ťažké obhajovať iba jednu metódu, a preto EHSV odporúča Komisii, aby namiesto vypracovania novej metódy propagovala najbežnejšie uplatňované zásady. Ich spoločným znakom je skutočnosť, že sú to iniciatívy zdola nahor koncipované tak, aby zachytili sociálnu zmenu na základe reálnej potreby a reálnych činností.

1.5 Každá metóda merania musí byť vypracovaná na základe hlavných výsledkov sociálnych podnikov, musí podporovať ich činnosti, musí byť primeraná a nesmie potláčať sociálnu inováciu. Pri tejto metóde by sa malo usilovať o vyvážený pomer medzi kvalitatívnymi a kvantitatívnymi údajmi a zohľadniť, že pre meranie úspechu je rozhodujúci „príbeh“. Treba tiež mať na pamäti, že je nutné bližšie skúmať ťažkosti, ktoré vznikajú pri prenášaní výsledkov merania sociálneho vplyvu na mikroúrovni na makroúroveň (v rámci EÚ).

1.6 EHSV si uvedomuje potrebu metódy merania sociálneho vplyvu vypracovanej špeciálne pre nariadenia EuSEF⁽¹⁾ a PESI⁽²⁾ a odporúča metódu vypracovanú pre tieto nariadenia riadiť, dôsledne monitorovať a v prípade potreby revidovať. Týmto spôsobom sa má zabezpečiť, že tieto nástroje nebudú sťažovať prístup sociálnych podnikov k financiam. To by Komisii umožnilo vypracovať spoločné usmernenia a zásady toho, čo sa má merať, a nie spôsob, akým sa má merať.

1.7 EHSV bude túto problematiku naďalej skúmať a bude pozorne sledovať prácu Európskej komisie na zavádzaní metódy, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa tým nebrzdil rozvoj sociálneho podnikania v Európe. Popri tom sa bude naďalej zapájať do širšej diskusie o tom, ako bude postupom času možné uvažovať o sociálnom vplyve aj v iných oblastiach.

⁽¹⁾ Európske fondy sociálneho podnikania, COM(2011) 862 final.

⁽²⁾ Program Európskej únie v oblasti sociálnej zmeny a inovácie, COM(2011) 609 final.

2. Úvod

2.1 V oznámení Komisie „Akt o jednotnom trhu II – Spoločne za nový rast“⁽³⁾ sa zdôrazňuje, že je potrebné vypracovať metódy merania sociálno-ekonomických prínosov, ktoré generujú sociálne podniky pri uplatňovaní európskych fondov sociálneho podnikania (EuFSP) a programu Európskej únie v oblasti sociálnej zmeny a inovácie (PESI).

2.2 Preto bola podskupina⁽⁴⁾ poradnej skupiny expertov Komisie pre sociálne podnikanie (GECES) pozostávajúca zo zástupcov všetkých zúčastnených aktérov poverená tým, aby Komisii poskytla usmernenie, ako môžu sociálne podniky merať svoj sociálny vplyv.

2.3 Toto stanovisko opisuje hľadisko sociálnych podnikov v súvislosti s rozvojom metódy EÚ týkajúcej sa merania sociálneho vplyvu najmä v kontexte EuSEF a PESI. Vzhľadom na význam tejto tematiky však EHSV zdôrazňuje, že v ideálnom prípade by sa o meraní sociálneho vplyvu malo následne uvažovať aj v iných oblastiach, aby sa zabránilo roztrieštenému prístupu.

2.4 Sociálne podnikanie sa vyzdvihuje vo viacerých nedávnych iniciatívach EÚ. Okrem toho EHSV vykonal veľa práce v súvislosti s touto témou⁽⁵⁾, napr. sa venoval výzvam spojeným s EuSEF a sociálnymi podnikmi⁽⁶⁾. Hlavným prvkom je Iniciatíva pre sociálne podnikanie (ISP)⁽⁷⁾, ktorú spustila Komisia a ktorej cieľom je podporovať rozvoj a rast sociálneho podnikania a sociálnych podnikov v EÚ.

2.5 Sociálne podniky sa vytvárajú na sociálne účely a pôsobia v sociálnom hospodárstve. Aby zostal tento model zachovaný, EHSV zdôrazňuje, že popis sociálnych podnikov v Iniciatíve pre sociálne podnikanie by sa mal vziať ako základ pre odvodené nariadenia, normy alebo programy, pretože zachytáva sociálne podniky v širšom kontexte, ktorý zodpovedá rôznym modelom v členských štátoch.

2.6 Je dôležité zdôrazniť, že zámerom tohto stanoviska nie je uvádzať argumenty na meranie sociálneho vplyvu podnikov všeobecne. Táto otázka by sa nemala zamieňať s iniciatívami týkajúcimi sa sociálnej zodpovednosti podnikov alebo povinnosťou všetkých zamestnávateľov zabezpečiť dôstojné pracovné podmienky a dodržiavať všetky platné kolektívne zmluvy. Ďalej treba poznamenať, že za účinnú sociálnu výkonnosť a infraštruktúru sú naďalej zodpovedné členské štáty.

2.7 Hoci sa toto stanovisko zaoberá sociálnym vplyvom dôsledkov činností sociálnych podnikov, a nie samotnými sociálnymi podnikmi, ich štruktúra a prevádzkové modely sú samy osebe hlavnými prvkami vytvárania sociálneho vplyvu, a to internalizáciou sociálnych nákladov a vytváraním pozitívnych vonkajších účinkov.

3. Sociálny vplyv v spoločenskom kontexte

3.1 Hospodárske výsledky boli dlhý čas hlavným ukazovateľom merania rozvoja organizácií a krajín bez ohľadu na to, či hlavnou motiváciou bol hospodársky alebo sociálny pokrok. Aby sa dosiahla udržateľnosť, do popredia sa musí dostať ucelenejší prístup, pri ktorom sa zohľadňujú sociálne, ekologické a hospodárske dôsledky.

3.2 V ostatných rokoch sa povedomie o tejto otázke zvýšilo. V roku 2008 prijal EHSV stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému „Prekročiť rámec HDP – ukazovatele trvalo udržateľného rozvoja“⁽⁸⁾, v ktorom zdôraznil potrebu nových metód merania udržateľnosti a blahobytu na riešenie sociálnych výziev. Komisia na to v roku 2009 nadviazala správou s názvom „Viac ako HDP – Meradlo pokroku v meniacom sa svete“⁽⁹⁾, v ktorej upozorňuje na potrebu nových nástrojov na monitorovanie a meranie sociálneho rozvoja. Okrem toho kroky na zavedenie nových nástrojov prijali aj ďalší aktéri, napr. OECD vypracovala index zlepšenia života (*Better life index*)⁽¹⁰⁾.

3.3 Pre Európu, ktorá sa nachádza uprostred krízy a menia sa v nej modely sociálneho zabezpečenia, je teraz dôležitejšie než kedykoľvek predtým, aby sa zamerala na tvorbu skutočných hodnôt. Najnovšie to bolo zdôraznené v iniciatívach na podporu sociálneho rozmeru HMÚ⁽¹¹⁾, v ktorých boli navrhované sociálne ukazovatele a činnosti ako doplnok hospodárskeho výkazníctva. Táto argumentácia sa v súčasnosti objavuje v mnohých dokumentoch EÚ, v ktorých je meranie a monitorovanie sociálnej pridanej hodnoty, sociálnych zmien a sociálneho vplyvu predpokladom účinnej implementácie smerníc, programov alebo činností.

⁽³⁾ COM(2012) 573 final.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/internal_market/social_business/expert-group/social_impact/index_en.htm.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2009, s. 22; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 1; Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 44.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 55.

⁽⁷⁾ COM(2011) 682 final.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 100, 30.4.2009, s. 53.

⁽⁹⁾ COM(2009) 433 final.

⁽¹⁰⁾ www.betterlifeindex.org.

⁽¹¹⁾ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/president/news/archives/2013/10/pdf/20131002_1-emu_en.pdf.

3.4 Meranie sociálneho vplyvu je dôležitou témou a má zásadný význam pre obnovenie sociálneho rozmeru v Európe. EHSV si preto kladie otázku, prečo Komisia postupuje v tejto oblasti tak unáhle, a nalieha na to, aby bolo k dispozícii viac času na dôkladné prediskutovanie tejto širšie poňatej tematiky, aby sa zabezpečili najvhodnejšie formy metodiky. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že keďže hlavným cieľom je podporovať sociálne podniky v plnení ich poslania, musí Komisia postupovať opatrne pri vypracúvaní nástrojov, ktoré môžu mať za následok opačný účinok.

3.5 Potvrďuje to aj skutočnosť, že v mnohých členských štátoch je sociálne podnikanie a sociálne hospodárstvo len málo známe a uznávané. Ak sa diskusia začína z hľadiska sociálneho vplyvu, a nie podpory priaznivejšieho prostredia pre rozvoj sociálnych podnikov, môže to škodiť rozvoju tohto odvetvia. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby sa prednostne zamerala na úplnú realizáciu iniciatívy pre sociálne podnikanie, vďaka čomu by sa zabezpečili spravodlivé a transparentné podmienky pre sociálne podniky vo všetkých členských štátoch pred tým, než sa spustí iniciatíva v oblasti merania sociálneho vplyvu.

4. Popis sociálneho vplyvu

4.1 Meranie sociálneho vplyvu je prospešné pre všetky segmenty spoločnosti. Hlavným zmyslom sociálneho podniku je dosiahnutie pozitívneho sociálneho vplyvu a často je stálou a neoddeliteľnou súčasťou činnosti podniku. Je dôležité oddeliť sociálne výsledky od podnikateľských výsledkov; merať treba sociálny vplyv, a nie organizáciu.

4.2 V spôsobe, akým zainteresované strany opisujú sociálny vplyv, existujú podobnosti, ale aj rozdiely. EHSV zdôrazňuje význam jednotného chápania a navrhuje, aby bolo opísané ako sociálne dôsledky a sociálny účinok, ktoré sú vytvorené určitými činnosťami sociálneho podniku.

4.3 Takisto je dôležité pripomenúť, že meranie vplyvu znamená merať nielen zamýšľané dôsledky, ale aj celkové dôsledky (zamýšľané a nezamýšľané) a ich vplyv.

4.4 Posudzovanie sociálneho vplyvu je náročné, pretože môže byť ťažké dokázať prepojenie medzi činnosťou a dôsledkom. Pozitívne účinky majú často kvalitatívny charakter a často sú zjavné až po dlhšej dobe. Snaha zachytiť činnosť v číslach sa spája so značným rizikom, že postupnými informáciami sa nebude merať to, čo by sa malo merať, resp. nebude sa merať správnym spôsobom. Na sociálne podniky by sa preto nemal vyvíjať nátlak, aby meranie stotožňovali s kvantifikáciou tým, že sa budú zameriavať na činnosti, ktoré sa dajú ľahko zmerať, kvantifikovať alebo uznať zvonka.

4.5 Kvantifikácia by sa mala skôr považovať za jeden zo spôsobov merania popri kvalitatívnych prístupoch, ako napr. popisná metóda. Tento alternatívny alebo doplnujúci prístup k zberu týchto popisov poskytujúcich veľa informácií z hľadiska príjemcov má kľúčový význam pre posúdenie „pridanej hodnoty“ vytvorenej činnosťou sociálneho podniku. Okrem toho by sa malo poukázať na to, že meranie vytvárania hodnôt nemusí nevyhnutne viesť ku konečnému číslu, ale môže byť aj kombináciou čísel a textu.

4.6 Na dôkladnejšie preskúmanie tejto zložitej tematiky EHSV Komisii navrhuje, aby iniciovala zber údajov o existujúcich metódach ako východisko pre porovnávaciu analýzu medzi členskými štátmi.

5. Kľúčoví aktéri a pojmy

5.1 Nevyhnutným predpokladom metódy merania sociálneho vplyvu v súčasnom kontexte EÚ (EuSEF a PESI) je zapojenie zainteresovaných strán, ku ktorým patria najmä sociálne podniky, užívatelia, tvorcovia politiky, poskytovatelia finančných zdrojov, ako aj poskytovatelia sociálnych služieb, verejné orgány a prípadne sociálni partneri. Táto partnerská spolupráca vytvára dôveru v spoločné nazeranie na žiaduci vplyv.

5.2 Základnou podmienkou tejto partnerskej spolupráce je spoločné chápanie základných pojmov týkajúcich sa merania sociálneho vplyvu. Pojmy ako vstup, výstup, dôsledok a vplyv sú často definované v rôznych súvislostiach odlišne. Je dôležité, aby zainteresované strany tieto pojmy chápali rovnako.

5.3 Pri pohľade iba na výstup (napr. počet účastníkov školenia) sa skutočný účinok činnosti nemeria. Preto je dôležité uznať, že meranie sociálneho vplyvu predstavuje posun od merania výstupov k meraniu vplyvu. Týmto spôsobom je možné vyjadriť skutočnú pridanú hodnotu a súčasne zohľadniť zložitosť a multidisciplinárny aspekt merania sociálneho vplyvu.

5.4 Treba mať na pamäti, že je nutné bližšie skúmať najmä ťažkosti, ktoré vznikajú pri prenášaní výsledkov merania sociálneho vplyvu na mikroúrovni na makroúroveň (v rámci EÚ), a tiež skutočnosť, ako metódy merania rešpektujú práva a potreby jednotlivcov a podnikov.

6. Metódy a nástroje

6.1 Sociálny vplyv sa meria mnohými rozličnými spôsobmi, a preto je ťažké odporúčať iba jednu metódu alebo dokonca porovnávať rôzne metódy⁽¹²⁾. Bolo vypracované veľké množstvo metód, mnohé z nich boli iniciované v rámci rôznych projektov EQUAL⁽¹³⁾. Ich spoločným znakom je skutočnosť, že sú to iniciatívy zdola nahor, ktoré sú koncipované tak, aby dosiahli žiaducu sociálnu zmenu, a sú založené na reálnej potrebe a reálnych činnostiach.

6.2 Najznámejšími metódami sú *sociálna návratnosť investícií (SROI)*, čo je koncepcia založená na výsledku s cieľom poukázať na vytváranie sociálnych, environmentálnych a hospodárskych hodnôt organizácie, a *sociálne účtovníctvo*, čo je metóda plánovania, merania a hodnotenia sociálnych cieľov organizácie⁽¹⁴⁾. Príkladom všeobecnejšie uplatňovanej metódy zisťovania sociálnej pridanej hodnoty je *Global Reporting Index (GRI)* ako systém vypracúvania správ o udržateľnosti, ktorý poskytuje rámec pre sociálne, environmentálne a hospodárske výkazníctvo. Existuje však mnoho ďalších metód⁽¹⁵⁾.

6.3 Spoločným znakom týchto metód je skutočnosť, že vychádzajú z perspektívy účelu činnosti sociálneho podniku, a nie z modelov iných sektorov. Namiesto toho, aby sa merali iba výstupy medzi dvomi momentmi, tieto prístupy často sledujú širší nelineárny proces, ako je napr. „teória zmeny“⁽¹⁶⁾, ktorá, zjednodušene povedané, zahŕňa definovanie, kvantifikovanie a sledovanie. Uplatňovaním takýchto metód sa proces merania začleňuje do obchodného plánovania podniku a stáva sa dôležitým nástrojom na interné zlepšovanie.

6.4 Pri tvorbe metód merania sociálneho vplyvu treba dbať na to, aby zostali primerané a koncipované tak, aby podporovali sociálne podnikanie. Mnohé sociálne podniky sú malé a nové a ich zdroje na uplatňovanie komplikovaných metód sú obmedzené. Na zabezpečenie zníženej a primeranej byrokratickej záťaže EHSV odporúča, aby náklady na meranie sociálneho vplyvu namiesto sociálnych podnikov niesli iné zainteresované strany (EÚ, správcovia fondov).

6.5 Ukazovatele by si podľa názoru EHSV mali zvoliť sociálne podniky na základe rozhovorov s užívateľmi a zainteresovanými stranami. Ukazovateľom by napr. mohlo byť „predchádzanie nákladom spoločnosti“ alebo „spôsobenie vplyvu“ sociálnych podnikov, ale aj ich podporná činnosť a štruktúra a prevádzkové modely.

6.6 Na základe existujúcich metód a v súlade s odporúčaniami EHSV by Komisia mala zvážiť vytvorenie rámca EÚ, ktorý by zodpovedal špecifickým predpisom existujúcim v niektorých členských štátoch a ich modelom organizácií sociálnej starostlivosti a samotným sociálnym podnikom.

7. Ďalšie pripomienky

7.1 Keďže je mimoriadne ťažké obhajovať iba jednu metódu alebo štandardné ukazovatele na účely merania sociálneho vplyvu, prvým krokom Komisie by malo byť, aby propagovala existujúce najbežnejšie uplatňované zásady a metódy a podnecovala podniky na ich využívanie. Na základe týchto skúseností môže Komisia vypracovať spoločné usmernenia pre meranie sociálnych dôsledkov namiesto výstupov s cieľom vytvoriť rámec so zásadami toho, čo sa má merať, namiesto snahy definovať, ako merať sociálny vplyv.

7.2 Vzhľadom na zložitosť tejto otázky EHSV odporúča, aby sa v prvom rade vyskúšali metódy vyvinuté pre EuSEF a PESI. To by Komisii umožnilo podrobne monitorovať účinok používania týchto metód a v prípade potreby uskutočniť revíziu. Všetky údaje by sa mali zbierať diferencovane podľa pohlavia, aby tak bolo možné oceniť úlohu žien v sociálnom podnikaní a zabezpečiť transparentnosť pri pridelovaní finančných prostriedkov. To pomôže zabezpečiť, aby používané metódy neobmedzovali prístup zamýšľaných cieľových skupín k financovaniu.

⁽¹²⁾ Bouchard, M (ed) (2009): *The worth of social economy*, Peterlang, Brusel.

⁽¹³⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/equal_consolidated.

⁽¹⁴⁾ <http://www.thesroinetwork.org/what-is-sroi>, <http://www.socialauditnetwork.org.uk/getting-started/what-is-social-accounting-and-audit>.

⁽¹⁵⁾ Napr. PQASSO (Practical Quality Assurance System for Small Organisations), SIMPLE (Simple Impact Measurement for Local Economies), Volunteering Impact Assessment Toolkit, The Big Picture, Impact Framework, Logic Model Builder, Measuring Impact Framework, Outcome Mapping, Outcome-Based Evaluation, Social Impact Assessment (SIA), the Shujog Impact Framework and Assessment.

⁽¹⁶⁾ <http://www.theoryofchange.org>.

7.3 Pri koncipovaní týchto pilotných projektov musí Komisia vziať do úvahy aj aspekty, ako je kompetencia a cieľ funkcie „auditu“/zainteresovaných strán. To je úzko spojené s dodatočnými nákladmi a motívmi týchto aktérov. EHSV vyzýva Komisiu, aby sa pri príprave požiadaviek na meranie vynasnažila tieto náklady minimalizovať a predísť zbytočnému administratívne zaťaženiu alebo narušeniu sociálneho rozvoja.

7.4 Hrozí riziko, že metóda merania sociálneho vplyvu vypracovaná špeciálne pre nariadenia EuSEF a PESI bude uprednostnená pri uplatňovaní iných nástrojov a pravidiel týkajúcich sociálneho podnikania na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Nedostatočné alebo nesprávne uplatňovanie merania sociálneho vplyvu môže brzdiť sociálnu inováciu a experimentovanie. Aby sa toto riziko znížilo, mala by Komisia ponúknuť opatrenia na zvyšovanie informovanosti a programy školení v členských štátoch.

7.5 Toto stanovisko je prvým krokom v práci EHSV v oblasti merania sociálneho vplyvu. Je reakciou na prebiehajúcu prácu Komisie na tejto téme. EHSV však považuje za nevyhnutné v tejto diskusii pokračovať a rozšíriť ju, a preto bude sledovať prácu Komisie a v rámci iných oblastí svojej politickej činnosti bude na tejto problematike ďalej pracovať.

V Bruseli 10. decembra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE
